

Özel Televizyon Kanallarının Siyasi Mizah Programlarında Yemen Siyasi Olayları: Belqees Televizyon Kanalında Yayınlanan "Sınıf Başkanı" Programı Üzerine Bir İçerik Analizi

Abubakr AL-OWAA¹

Öz

Genel olarak Arap televizyon kanallarında yayınlanan siyasi programların sayısı hızla artmaktadır. Ancak gösterim şekli kanaldan kanala değişmektedir. Televizyonlarda yayınlanan siyasi programların çoğu ideolojik iki farklı görüşe sahip kişi arasında gerçekleşen sohbet şeklinde sunulmaktadır. Arap Baharı devrimlerinden sonra, birçok Arap televizyon kanalı siyasi programlarını mizah türünde yayınlamaya başlamıştır. Bu programlar, iktidarı eleştirme özgürlüğü ile öne çıkmakta, hükümetlere ait televizyon kanallarında tartışılması yasak olan konular ele alınmaktadır. Bu nedenle özellikle son yıllarda bu programlar, izleyicilerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Yemen, Arap Baharı devrimlerinden sonra medya alanında dönüşümlere tanık olan Arap ülkelerinden biri kabul edilmektedir.

11 Şubat 2011 devriminden sonra çoğu Yemen televizyon kanalında, siyasi, sosyal ve ekonomik konuları tartışabilen birçok siyasi mizah televizyon programı yayınlanmaya başlamıştır. Bu bağlamda çalışma, Belqees televizyon kanalında Arapça yayınlanan "Raes Al-Fasel" (Sınıf Başkanı) programının, Yemen siyasi olaylarını nasıl gösterdiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın örnekleme 15 programdan oluşmaktadır. Bu örneklem seçilirken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, çalışmanın amacına ulaşması için tarama yöntemine başvurulmuştur.

Veri toplamak için ise içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmanın en önemli bulgularından biri, "Raes Al-Fasel" (Sınıf Başkanı) programının siyasi olayları sunarken hem fasih hem de halk ağzı dilini kullanmasıdır. Program ayrıca Yemen vatandaşlarının farkındalık düzeyini yükseltmeyi amaçlamıştır. Programın ana bilgi kaynağı ise televizyon kanallarıdır. Program,

¹ Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilimdalı pr.abubakr@gmail.com **Orcid ID:** 0000-0002-7918-0862

Bu makaleye atıf için: Al-Owaa, A. (2021). Özel Televizyon Kanallarının Siyasi Mizah Programlarında Yemen Siyasi Olayları: Belqees Televizyon Kanalında Yayınlanan "Sınıf Başkanı" Programı Üzerine Bir İçerik Analizi. Aksaray İletişim Dergisi, 3(2), 234-257. doi:10.47771/aid.933548

Yemen halkının yaşadığı olaylara odaklanmıştır. Öte yandan Ensarullah (Husiler), programın ana politik aktörleri olarak baş göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: İçerik analizi, siyasi mizah televizyon programları, Belqees Televizyon kanalı, Arap Baharı, Yemen

Yemen Political Events in Political Comedy Programs of Private TV Channels: A Content Analysis on the "Class Head" Program Broadcast on Belqees TV Channel

Abstract

In general the number of political programs broadcast on Arab TV channels are rapidly increasing. However, the approach of display varies across channels. Most of the political programs broadcast on television have been presenting in the form of conversations between two ideologically different people. After the Arab Spring revolutions, many Arabic TV channels started broadcasting their political programs in comedy genre. However, these programs stand out with their freedom to criticize the government and discuss issues that are forbidden to be discussed on government television channels. For this reason, these programs have managed to attract the attention of the audience, especially in recent years. In line with this fact, Yemen is regarded as one of the Arab countries that witnessed transformations in the field of media after the Arab Spring revolutions.

After the revolution of February 11, 2011, political comedy television programs, most of which were capable of discussing political, social and economic issues began broadcasting on many Yemen television channels. In this context, the aim of the study is to examine as to how the program known as *Raes Al-Fasel* (Class Head) which is broadcasting in Arabic on Belqees TV channel can shows the political events in Yemen. The sampling of the study consists of 15 programs. The researcher uses purposive sampling method while picking the sample. Furthermore, the researcher adapts survey as method of data analysis to achieve study aims. The content analysis technique was used to collect data. Accordingly, one of the most important findings of the study is that the *Raes Al-Fasel* (Class Head) program uses both fasih and common language when presenting the political events. In addition, the program also aimed to raise the awareness level of Yemeni citizens. The main information source of the program is TV channels. The program also focuses on the events experienced by the Yemeni people. However, Ensarullah (Houthis) emerged as the main political actors of the program.

Keywords: Content analysis, Political comedy television programs, Belqees TV channel, Arab Spring, Yemen

Giriş

Hayatımızda yer edinmiş teknolojik gelişmeler sayesinde iletişim, önemli oranda gelişim göstermektedir. Teknolojik gelişimin ürünlerinden biri olan kitle iletişim araçları hem coğrafi hem de toplumsal alandaki sınırları ortadan kaldırmakta, bu şekilde dünyanın her noktasına ulaşabilmektedir. McLuhan, dünyanın global bir köy haline gelmesinde en büyük etkenin teknolojik gelişmeler olduğunu dile getirmektedir.

McLuhan 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gerçekleştirilen dijital devrime odaklanmıştır. Bu devrimle birlikte insanlar anında iletişime geçebilmekte, aynı zamanda tek bir köydeymiş gibi kolaylıkla haber alışverişi yapabilmektedir (Alowaa, 2019: 1). Diğer yandan McLuhan'ın teknolojik determinizm teorisi, medyanın toplumları önemli ölçüde etkilediğini kanıtlamış önemli teorilerden biridir (Nureddin, 2013: 183). Bu bağlamda sanayileşmiş ülkeler, medya ve mesaj alanında rekabet içerisindedir. Teknolojik gelişmeler bu rekabeti daha da arttırmaktadır. Kitleler üzerinde en etkili medya aracı televizyon olarak kabul edilmekte ve bu rekabette televizyon önemli bir yer tutmaktadır.

Bu rekabet bağlamında, sanayileşmiş ülkeler tarafından daha fazla televizyon satın alınmıştır. Örneğin, 1953 yılında Almanya'da yaklaşık 1500 adet televizyon satılmış, 1954 yılında ise bu sayı 84.000'e ulaşmıştır. Bunun yanı sıra, 1957 yılı sonunda 1,2 milyon, 1960 yılı sonunda 4,6 milyon ve 1970 yılı sonunda 16 milyon televizyon sahibi bulunmuştur. Böylece televizyon on beş yılda yaklaşık 22 milyon eve girmiştir (aktaran Altun, 2011: 99). Öte yandan, ellili yıllardan günümüze kadar olan dönem göz önüne alındığında, sinema ve fotoğraf gibi diğer kitle iletişim araçlarına kıyasla televizyon en etkili araç olarak kabul edilmiştir. Çünkü dünyanın her yerinden olayları aynı anda görüntülü ve sesli olarak izleyicilere sunulabilmektedir. Bu özellik izleyiciye evde rahat bir koltukta oturarak dünyanın herhangi bir olayı izleme olanağı sunmaktadır (Altun, 2011: 98).

Ülkeler, geçmiş dönemlerden itibaren uzaya uydu fırlatarak izleyici sayısını arttırmayı amaçlamıştır. Uydudan yapılan televizyon yayını kullanılmadan önce televizyon yayını belirli yerleri kapsıyordu. Bu bağlamda televizyon kanallarını izlemek sadece yerel nüfusla sınırlıydı. Ancak bu, uydudan yapılan televizyon yayını alanındaki teknolojik gelişmelerle birlikte değişmiştir. Halk kitleleri dünyanın herhangi bir ülkesinde televizyon kanallarını sadece anten kullanarak izleyebilmekteydi. Ayrıca bu gelişmeler, ülkeleri uydu kanallarını kullanarak

ülkenin tüm alanını televizyon yayınlarıyla kapsayacak şekilde kullanmanın yanı sıra yurtdışındaki izleyicilere ulaşmaya teşvik etmiştir (Can, 1994: 162).

Diğer yandan gelişen iletişim teknolojisi, bireysel ve grupsal iletişiminin artmasına katkı sağlamıştır. Günümüzde toplumlar, iletişim yoluyla başka toplumları etkileyebilmektedir. Ayrıca radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları, komşu olsun ya da olmasın toplum üyelerini etkilemesine neden olmuştur (Can, 1994: 153). Teknolojideki gelişmelerle birlikte televizyon kanalları hayatımızda birçok alanda (eğitim, eğlence, danışmanlık) yer edinmiş ve bu durum kanalların izlenmesinde artışa neden olmuştur. Televizyon kanallarının izlenme oranlarının artmasının nedeni, insan ihtiyaçlarını karşılamasından dolayıdır. Ayrıca, bu televizyon kanalları meydana gelen olayları anında canlı olarak yayınlanmakta ve toplumların ilgilendiği konuları tartışmaktadır. Televizyon kanallarındaki yayınlanan programları da bireyler arasında bilgiler, fikirler, inanç ve tutumlar aktarımı yoluyla sosyalleşme sürecine katkıda bulunmaktadır.

Kitle iletişim araçları birbirleriyle yoğun bir rekabet içerisinde olmalarına karşın televizyon, toplumlar için vazgeçilmez bir araç olarak kabul edilmektedir. Televizyon ayrıca kitleler için ana bilgi kaynağı özelliği taşımaktadır. Diğer yandan televizyon, toplumda farklı görüşlere sahip olan kişilerin, siyasi ve sosyal alandaki fikirlerini ifade etme fırsatını da kişilere tanımaktadır. Televizyon kanallarında, toplumsal ve politik olaylar ile ilgili programlar yer almaktadır (Salsabil, 2019: a). Televizyonun izleyiciler arasında popüler hale gelmesinin nedenlerinden bir tanesi, izleyicilere içeriği destekleyecek şekilde görsel ve işitsel bir araç olmasıdır. Televizyon, eğitilmiş-egitimsiz toplumun her kesimine hitap etmektedir.

Günümüzde televizyon, toplumların yaşamında önemli bir yere sahiptir. İnsan yaşamını geliştirmek ve insanların bilinç düzeyini arttırmak amacıyla televizyon kanallarında birçok program sunulmaktadır. Televizyon kanallarında sunulan programlar, izleyicilere eğitim, eğlence, haber, aile, siyaset ve spor programları sunması nedeniyle çeşitlilikleriyle karakterize edilmektedir.

Televizyon, önemli bir siyasal iletişim aracı olarak görülmekte ve kamuoyunun oluşmasında büyük rol oynamaktadır. Günümüzde siyasal olaylar artmakta, bu olayların aktarılmasında televizyonun ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ülkeler arasında dil farklılığı ve mesafe olsa da programlar ve yaşanan olaylar televizyon sayesinde ülkenin sahip olduğu dile çevrilerek insanlara aktarılmakta, bu şekilde toplum olan bitenden haberdar olabilmektedir.

Televizyonun insanlar arasındaki popülaritesi, 2010 yılı sonu ve 2011 yılı başını kapsayan Arap devrimleriyle birlikte artış göstermiştir. Mısır, Tunus, Libya gibi Arap ülkeleri, yaşanan olayları Arap haber kanalları vasıtasıyla yayınlamıştır. Diğer Arap ülkelerinde olduğu gibi Yemen’de de Arap Baharı döneminde ülke çapında protestolar yaşanmıştır. Bu olaylar, Arap haber kanallarında yayınlanmıştır (El-Kasasbeh, 2015: 1-2).

2011 yılında Yemen’de meydana gelen siyasi olaylar, Yemen’in özel ve resmi kanallarında yayınlanmıştır. Toplum içerisinde büyük kargaşa yaratan televizyon programları da bu kanallarda yayınlanmıştır. Suhail TV kanalında 2011 olayları sırasında yayınlanan ve aynı yıl devriminin yaralılarının durumları anlatan Özgürlük Şövalyeleri (Fürsan El- Hüriye) programı bu programlara örnek olarak verilebilir². Diğer bir örnek olarak Yemen Şebab kanalının 2011 yılında Yemen'deki durumu ve bu olaylarda aktivistlerin ve parti liderlerinin oynadığı rolü anlatan Özgürlük Akşamı (Mesâü'l-Hürriye) programıdır³. Özel televizyon kanallarında yayınlanan programların bazıları siyasi olayları halka, komik bir şekilde sunmaktadır. Bu programların altında yatan esas mesaj, ülkenin siyasi sistemini, ekonomik ve sosyal durumlarını eleştirmektir. Programlar, Yemen politikacıların hatalarını komik bir şekilde ifade etmektedir. Hükümet yanlısı televizyon kanallarında ele alınamayan konular bu programlarda tartışılmaktadır. Bu sayede, burada aktarılan bilgiler, siyasi farkındalığı arttırmakta ve kamuoyunun siyasi konulardaki gelişimine katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma, siyasi mizah televizyon programlarının Yemen’de meydana gelen siyasi olayları nasıl sunduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışma, 24 Nisan-18 Mayıs 2020/h.1441 yılı Ramazan ayında ilk kez Belqees TV kanalında yayınlanan "Sınıf Başkanı" programıyla ilgili verileri, tarama yöntemine başvurularak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde, kavramsal çerçeve anlatılacaktır. İkinci bölümde, siyasi mizah televizyon programları ile ilgili çalışmalar ve bunların siyasi olaylarla olan ilişkisi ele alınacaktır. Üçüncü bölümde ise çalışmanın uygulama kısmına yer verilecektir.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. 2011-2015 Yılları Arasında Yemen'de Yaşanan Siyasi Olaylar

Yemen Cumhuriyeti, Asya kıtasının güneybatısında, Arap Yarımadasının güneyinde yer alan bir ülkedir. Doğu sınırında Umman, Kuzeyinde Suudi Arabistan, batısında Kızıldeniz ve

² Bu programlardan biri şu linkten izlemek mümkündür: <https://www.youtube.com/watch?v=nXIMNRbdVEM>. Erişim Tarihi: 18 .06. 2021.

³ Bu programlardan biri şu linkten izlemek mümkündür: <https://www.youtube.com/watch?v=RpKZcgHnETI&t=140s>. Erişim Tarihi: 18 .06. 2021.

güneyinde Arap Denizi ve Aden Körfezi bulunmaktadır. 555.000 km² bir alana sahip olan Yemen, başkenti ise San'a'dır (Al- Sabri, 2019: 7). Yemen Cumhuriyeti 1990 yılından önce, Kuzey'de Yemen Arap Cumhuriyeti, güneyde ise Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti şeklinde iki devletli bir ülkeydi. 22 Mayıs 1990 yılında iki devlet Yemen Cumhuriyeti altında birleşmiş ve bu ülkenin başkenti San'a olmuştur. Tek çatı altında toplanan Yemen'de siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda birçok gelişme yaşanmıştır. Bunlara ek olarak Yemen'de insan onuru, eşitliği, özgürlüğü dikkat alınarak barış ve dayanışmayı sağlamak amacıyla yeni bir anayasa çıkarılmıştır. Bu anayasa kitlelere, siyasi parti kurma, seçim ve demokratik ilke hakları tanımaktadır. Örneğin, 1999 yılında Yemen Cumhurbaşkanlığını kazanan Ali Abdullah Salih yedi yıl boyunca cumhurbaşkanlığı görevini üstlenmiştir. Yedi yıl sonra 2006 yılında tekrardan cumhurbaşkanlık seçimleri yapılmış ve Ali Abdullah Salih yeniden cumhurbaşkanı olmuştur (El-Fakih, 2009).

Yemen'in tek çatı altında toplanmasının ardından, ülke siyasi alanda pek çok zorlukla karşılaşmıştır. Ali Abdullah Salih başkanlığındaki Genel Halk Kongresi partisinin temsil ettiği iktidar rejimi, Yemen'deki demokratik dönüşüm sürecini engelleyen tekel gücü ele geçirmiştir (El-Maktari, 2016: 2). Bu dönemde güvenlik, siyasi, askeri ve ekonomik alanda yaşanan zorluklar, siyasal sistemi zayıf bırakmıştır. Bu zorluklarla başa çıkmak yerine, iktidarın mirasını elde edebilmek için siyasi güçlerin çatışmasından yararlanmaya çalışılmıştır. 2010 yılının sonlarına doğru siyasi sistem, siyasi muhalefetlerin katılımı olmaksızın parlamento seçimlerine hazırlanmaya başlamıştır. Aynı zamanda iktidar partisi ile siyasi muhalefet arasındaki anlaşma başarısızla sonuçlanmıştır (El-Maktari, 2016: 2). 2010 yılından önce Yemen'de siyasi, sosyal ve ekonomik ortamı karmaşıklaştıran başka zorluklar da ortaya çıkmıştır. Bu zorluklardan bazıları; ekonomik kriz, güneyin kuzeyden ayrılma sorunu, Ensarullah (Husiler) sorunu ve Yemen'deki El Kaide sorunudur (Şinbari, 2016: 95). 2011 yılında Mısır ve Tunus gençlerinin sokaklara çıkarak rejimlerin son bulmasını talep etmesi, Arap dünyasında önemli bir dönüm noktası meydana getirmiştir. Protestoların meydana gelmesinin temel nedenlerinden bazıları şunlardır: Gençler arasındaki yüksek işsizlik oranı, iktidar rejimlerinin iktidarı miras edinmeye yönelik girişimleri ve diğer faktörler. Tunus ve Mısır devrimlerinin başlamasından sonra Yemen gençleri de rejimin son bulmasını istemiş ve bu sebeple sokaklara dökülmüşlerdir.

Gençler ayrıca, iktidarın babadan oğula geçme durumunun ortadan kaldırılarak yolsuzluğun önüne geçilmesini, yaşam ve ekonomik koşulların iyileştirilmesini, yoksulluğun ve işsizliğin azaltılmasını ve siyasi reformların gerçekleştirilmesini talep etmişlerdir (Al-Tamimi, 2014: 357). Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih rejimine karşı çıkan tüm siyasi partiler, özellikle

Ortak Toplantı Partileri ve Ensarullah (Husiler), protestolara katılmışlardır. Yemen’de iktidarda yer alan Genel Halk Kongresi Partisi de Ali Abdullah Salih’in iktidarda kalmasını istemekte ve benzer protestolar düzenlemektedir.

Yemen bölgesinde yaşanan siyasi alandaki zorluklar, başta Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ülkeleri olmak üzere birçok bölgesel alandaki devletin müdahale etmesine neden olmuştur. Yemen’deki siyasi krizi çözmek amacıyla Riyad’da, 23 Kasım 2011 tarihinde Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih ve Ortak Toplantı Partileri tarafından Körfez Girişimini imzalanmıştır. Gerçekleşen bu girişimin süresi iki yıldır. Girişimin içeriği şu şekildedir: Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih’in yetkileri, vekili olan Abdurabbu Mansur el-Hadi’ye geçmesi, el-Hadi’nin cumhurbaşkanı seçilmesi için erken seçimler düzenlenmesi, İktidar partisi ile muhalefet arasında eşit bir hükümetin kurulması ve kapsamlı ulusal diyalog konferansının düzenlenmesidir (El-Maktari, 2016: 2). Ulusal Diyalog Konferansına, tüm siyasi partilerin yanında kadın ve genç kesimler de katılmışlardır. Konferans yaklaşık on ay sürmüştür. Ulusal Diyalog Konferansı, ülke faydasını gözeterek yeni bir anayasa düzenlenmesi konusunu ele almış ve Yemen devlet biçiminin birleşik bir devletten federal bir devlete dönüştürülmesi gibi yeni Yemen devletinin temellerini atmada başarılı olmuştur. Pozitif olayların yanında birtakım zorluklar ve engeller de baş göstermiştir. Örneğin; Cumhurbaşkanlığı ve parlamento seçimleri ve Ulusal Diyalog Konferansında hazırlanan yeni anayasa referandumu gerçekleşmemiştir. Yemen’in karşılaştığı zorluklara örnek olarak, 21 Eylül 2014 tarihinde San’a’yı işgal eden Ensarullah (Husiler) ile Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur el-Hadi hükümeti arasında yaşanan savaş verilebilir. Savaş, Suudi Arabistan liderliğindeki Ensarullah (Husiler)’a karşı yürütülen on bölgesel ülkenin müdahalesi ile 26 Mart 2015 tarihinde başlamıştır. Yemen’de meşru hükümeti destekleyen Arap Koalisyonu’nun öncü ülkeleri olan Suudi Arabistan ve Bileşik Arap Emirlikleri (BAE), Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur el-Hadi hükümetini San’a’ya geri döndürmeyi ve ulusal diyalogun sonuçlarını uygulamaya koymayı amaçlamaktadır.

1.2. Siyasi Mizah Televizyon Programları ve Siyaset

Bu programlar, televizyon kanallarında yer alan programlardan farklı bir içerik ve göreve sahip olup son yıllarda hızlı bir artış göstermektedir. Günümüzde televizyon kanallarında birçok siyasi mizah televizyon programları yer almaktadır. Birçok konu ele alınsa da bu programın ana konusu siyasi alanlardır. Amerikan siyasi mizah programları olan The Daily Show ve Saturday Night, siyasi mizah televizyon programları arasında bulunmaktadır. Bu programlar, politik etkileşimi teşvik etmeyi ve rejim, hükümet ve siyasi liderlerin performansını eleştirmeyi amaçlamaktadır.

Siyasi mizah TV programları gerçekleri, meydana gelen olayları ve fikirleri komik ve eleştirel bir anlatımla dile getirmektedir. Bu programlar, olayların pozitif yönünün yanında negatif etkilerine de değinmektedir. Programda politik, ekonomik ve sosyal konular tartışılmaktadır (Kumsan, 2015). Siyasal iletişim bilimiyle ilgilenen siyasetçi bilim adamları siyasi mizah programlarını, siyasi alanda önemli bir ikna yöntemi olarak kabul etmektedir. Onlara göre bu programlar, demokratik değerleri geliştirmekte, bu şekilde toplumdaki politik etkinliği artırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Bu kişiler programların üstlendikleri görevlerde fikir birliği içerisinde olmalarına rağmen, sınıflandırma konusunda muhalefete düşmüşlerdir. Aynı zamanda bu programın siyasal ve toplumsal eleştiri konusunda basının uzantısı rolünde olduğunu düşünen bazı siyasetçi bilim insanları da bulunmaktadır. Kimileri ise bu programı yalnızca eğlence amaçlı olarak görmektedir (Haidar, 2019: 2). Daha önce de değinildiği gibi bu siyasetçiler programların sınıflandırılmasında fikir ayrılığına düşse de iktidar rejimleriyle yüzleşme ve bunların performanslarını eleştirmede herkesin özgür olması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca bu programlar, halkın toplumda meydana gelen olayları anlamada ve sahip olduğu siyasi hakları anlamada bilgilendirme yapmaktadır.

Siyasi mizah televizyon programları, sahip olunan fikirleri ve kişilerin tavrını ifade eden bir araç niteliğindedir. Bu programlar ayrıca, siyasal iktidarın eleştirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır. İngiliz komedyenlerinden biri olan John Cleese, mizah tarzının, iletişimin doğası üzerindeki etkisini şu sözlerle ifade etmektedir: "*Benim güldüğüm şeylere seni de güldürmeyi başarabilirsem, benden daha çok hoşlanıp benim düşüncelerimi daha iyi bir şekilde anlarsın*" (Waller, 2006: 2). El-Cezire kanalındaki (Fauk El-Sulta) "Otoritenin Üstünde" programının sunucusu olan Nazih El-Ahdab, siyasi mizah programlarıyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: "*Siyasi mizah programları, haber sunarken izleyicinin anlayabileceği şekilde hizmet vermektedir. Bu şekilde izleyici bu kanalları, kendi fikirlerine daha yakın hissetmektedir*" (Haidar, 2019: 3). Bahsedildiği üzere bu programlar, daha çok toplum hayatını yakından alakadar eden konuları ele aldığından çok sayıda izleyici kitlesine ulaşmaktadır.

The Daily Show programının sunucusu olan John Stewart, fazla sayıda takipçiye sahip olduğundan Amerika'da en güvenilir biri haline gelmiş ve bu kişinin halk arasında önemi artmıştır. Aynı nedenden dolayı Colbert Report programının sunucusu Stephen Colbert de 2015 Webby of Year ödülünü almıştır. Bunlardan anlaşılacağı üzere bu programlar, etkileşim açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır (Leclerc, 2015: 6). Bu programlar sayesinde, siyasi liderlerin ve hükümet yetkililerinin hataları ve bu liderlerin konuşmalarındaki

tutarsızlıklar vatandaşlar nezdinde fark edilebilmektedir. Programlar aynı zamanda, siyasi liderlerin halkı aldatmada kullandıkları stratejileri ortaya koymaktadır. Bu şekilde halk da bilinçlendirilmektedir.

Sonuca gelecek olursak, bazı Arap ülkelerinde son yıllarda siyasi mizah televizyon programları artış göstermektedir. Bunun nedeni ülkede yaşanan siyasi krizler ve sosyal sorunlar ve halkın karşılaştığı ekonomik ve politik zorluklardır. Bu şekilde bu programlar, var olan durumdan memnuniyetsizlik yaşayanların düşüncelerini ifade ettiği bir araç olarak kabul edilmektedir.

1.3. Yemen'de Siyasi Mizah Televizyon Programları

Siyasi Mizah televizyon programlarında genel anlamda sözel manipülasyon ve dil oyunu gibi taktikler kullanılmaktadır. Bu programlar, diyalog ve tartışma gibi TV program formatlarını kullanarak kitlelere ulaşmaktadır. Programın işlevlerinden birisi de halkın düşüncelerini, sahip olduğu değerleri ve tutumlarını ifade etmektir. 2011 yılından önce Arap dünyasındaki siyasi mizah programları, siyasi rakiplerin kendi aralarında gizlice dile getirdikleri şakalardan ibaretti. Arap Baharı devrimlerinden sonra bu programlar, Arap televizyon kanallarında daha fazla yayınlanmaya başlamıştır. Bunun nedeni, Arap ülkelerinde devrimlerden sonra yaşanan özgürlüktür. Bu programlar, siyasi, ekonomik ve sosyal durumları eleştirmektedir.

Siyasi Mizah TV programları, televizyon kanallarında yayınlanmadan önce Youtube üzerinden yayınlanmıştır. Bu programların en popülerleri Bassem Youssef tarafından sunulan Bassem Youssef Show programıdır. Sonrasında bu program, Youtube'dan televizyon kanallarına geçmiş ve Mısır'ın MBC kanalında yayınlanmıştır. Irak'ta en çok izlenen siyasi mizah programı, Al-Bashir Show programı olmuştur. Bu program, Iraklı yetkililerin performansını eleştirmekte ve Alman DW kanalında Ahmed Al-Bashir tarafından sunulmaktadır (Arabicpost, 2015). Arap bölgesindeki ilk siyasi mizah programlar daha çok politik olaylara odaklanmıştır. Sonrasında sosyal ve kültürel eleştirilerde de bulunan başka programlar da ortaya çıkmıştır. Buna örnek olarak, "Saturday Night Live Arabia" programı verilebilir. Bu program, Amerikan programlarını simüle eden esasen bir Arapça programıdır.

Bu program, siyasi alana odaklanmaktan çok kültürel ve sosyal alanlara dikkat çekmektedir. Bunların yanında bu programlar, gelenekleri, yaşam tarzları ve sosyal durumları da eleştirmektedir (El-Hefnawi, 2017: 51). Bunlara dayanarak meydana gelen siyasi krizlerden dolayı bu programlar, toplumsal sorunları tartışmaktan çok siyasi konulara değinmeye başlamıştır. Arap Baharı devrimlerinden sonra birçok Arap ülkesi, ekonomik ve sosyal sorunlar yaşamıştır. Bu sorunlar daha sonra taraflar arasında aktif silahlı çatışma haline dönüşmüştür.

11 Şubat 2011 devriminden sonra Yemen’de ifade özgürlüğü meydana gelmiş ve bu durum Yemen TV kanallarında birçok siyasi mizah televizyon programlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlar arasında, Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih'e karşı devrimi savunan programlar da bulunmaktadır. 2012 yılında Ali Abdullah Salih'ten sonra iktidarı ele geçiren Başkan Abdurabbu Mansur el-Hadi'yi eleştiren başka siyasi mizah programları ortaya çıkmıştır. 21 Eylül 2014 yılında Ensarullah (Husiler) San'a'yı ele geçirdikten sonra siyasi mizah programları, bu yaşanan olayı eleştirmiştir. Bahsedilen yıllarda popüler olan programlardan bazıları şu şekildedir:

- A. Yemen Şebab kanalında Mohammed Al-Ruba'nın sunduğu Sah Al-Nom (Günaydın) programı.
- B. Yemen Şebab ve Suhail kanallarında Mohammed Al-Ruba'nın sunduğu “Akes Hat” (Ters Yön) programı.
- C. Belqees kanalında Mohammed Al-Ruba'nın sunduğu “Raes Al-Fasel”(Sınıf Başkanı) programı.
- D. Yemen Şebab kanalında Nabil Al-Ansi'nin sunduğu “Zankala ve'l-Milyon” programı.
- E. Suhail kanalında Mohammed Al-Adharai'nin sunduğu “Gaga” programı.
- F. Yemen Şebab kanalında Mohammed Al-Ruba'nın sunduğu “Al-Shaab Yurid”(Halkın Talepleri) programı.
- G. Belqees kanalında Karam Bahashwan'ın sunduğu “Wala Nefes” (Nefes Alma) programı.
- H. Al -Masirah kanalında Asaad Al-Kamel'in sunduğu “Al-Haseel” (Hasat) programı.
- İ. Alsahat kanalında Mohammed Taleb'in sunduğu “Belsameel” programı.
- J. Yemen Şebab kanalında Mohammed el-Havri'nin sunduğu “El agnat Elfavrih” programı.

Yukarıda bahsedilen programlardan bir tanesi çalışma konusu olarak seçilmiştir. Bu program, 2020 yılının Ramazan ayında Belqees TV kanalında Mohamed Al-Ruba'nın sunduğu “Raes Al-Fasel”(Sınıf Başkanı)dir. Bu programın seçilme nedeni, ilk kez Belqees TV kanalında yayınlanmış olmasıdır. Program hem Youtube hem de Belqees TV kanalında birçok izleyici kitlesine ulaşmıştır. Bu programda sunulan konuların çoğu haberlerden ve TV kanallarında yayınlanan programların içeriklerinden elde edilmiştir. Çalışmada Yemen'deki olayları anlatmak ve aktarmak amacıyla bilimsel yöntemlerden biri olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, nicel verilerin elde edildiği bir içerik analizi kullanılmıştır. Bu araç, verilerin yorumlanmasına büyük katkı sağlamıştır.

2. Çalışma Metodolojisi

2.1. Çalışmanın Problemi

Televizyon, gündem hakkında bilgi sunan, insanların tutum ve düşüncelerini kolayca ifade ettiği bir yer olmasının yanında, programlar üretilmesinde vazgeçilmez bir araç niteliğindedir. Televizyon ayrıca, halkı bilgilendirmekte, halkın kültürel ve sosyal seviyelerini artırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için televizyon kanallarında birçok program sunulmaktadır. Siyasi mizah televizyon programları, insanların bunlar hakkında tartıştığı, durumları analiz ettiği ve bilgilendirildiği çeşitli politik sorunlarla ilgilenen bir program türüdür. Bu bağlamda, 2011 Arap Baharı devrimlerinden sonra Yemen özel televizyon kanallarında sunulan siyasi mizah televizyon programlarının sayısı hızla artmıştır. Bu programlar, Yemen'in siyasi olaylarını mizah şeklinde sunmaktadır. “Sınıf Başkanı” programı, Belqees TV kanalında sunulan önemli siyasi mizah televizyon programlarından biri olarak kabul edilmiştir. Bu program Yemen arenasında bulunan çeşitli siyasi konuları tartışmaktadır. Diğer yandan, Yemen'de siyasi mizah televizyon programları üzerine yapılmış akademik çalışmalar az olduğundan dolayı bu programlar hakkında daha fazla bilgi elde etmek için bu çalışma yapılmıştır.

2.2. Çalışmanın Amaçları

Bu çalışmanın amacı aşağıda şu şekilde ifade edilmektedir:

1. Siyasi mizah televizyon programlarının politik olayları ele almadaki rolünü incelemek,
2. Siyasi mizah televizyon programlarında, kitlelere aktarılan siyasi konular hakkında gerçeği öğrenmek,
3. Yemen siyasi sahnesinde, siyasal aktörlerin rollerini bilmek,
4. “Sınıf Başkanı” programında kullanılan multimedyaaları bilmek,
5. “Sınıf Başkanı” programında yer alan siyasi olayların biçim ve içerik açısından nasıl ele alındığını bilmek.

2.3. Çalışmanın Soruları

Çalışmanın hedeflerine göre bu çalışma aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır:

1. “Sınıf Başkanı” programında yer alan siyasi konular, biçim ve içerik açısından nasıl ele alınmıştır?
2. Siyasi mizah televizyon programları, politik olayların ele alınmasında rol oynar mı?
3. Siyasi olaylar sunulurken hangi multimedya araçları kullanılmaktadır?
4. “Sınıf Başkanı” programında bulunan siyasi aktörler kimlerdir?

5. Programın sunucusu, siyasi konuları sunarken hangi yöntemleri ve teknikleri kullanmaktadır?

2.4. Çalışmanın Yöntemi

Elde edilen verileri açıklayabilmek ve çalışmanın hedeflerini anlatabilmek amacıyla bu çalışmada, tarama yöntemi kullanılmaktadır. Veri toplamak için iletişim çalışmalarında kullanılan veri toplama araçlarından biri olan içerik analizi kullanılmaktadır. Bu araç kimilerine göre nicel bir araç olup, iletişimin yazılı içeriğinin sistematik, nesnel ve kantitatif tanımlamalarını yapan bir çalışma aracıdır (Hansen, 2003). Bu analiz aracı, kayıtlı metinleri analiz etmek için kullanılan bir araçtır ve mesajın içeriğine, iletmek istediği bilgiye odaklanır. İnsan etkileşimlerini, gazete içeriklerini, televizyon programlarını, roman ve filmlerdeki karakterlerin betimlenmesini, politik konuşmalar ve siyasi haberlerde kullanılan kelimelerin incelenmesini sağlar (Neuendorf, 2002: 1). Bu analiz aracı ile haberler ve programlar, objektif ve bilimsel bir şekilde analiz edilebilmektedir. Haber ve programların içeriklerini ortaya koyan bu analiz aracındaki amaç, metin içerisinde tekrar eden unsurları bulmak ve metnin içeriği ile ilgili bulguları ortaya koymaktır. İçerik analizi aracı, analiz aşamalarını kolaylaştırmak amacıyla medya içeriklerini birimlere ayırmaktadır. Bu sebeple, aranan herhangi bir tema, kavram veya sözcük metin içerisinde anlamsal bir gruplandırmaya tabi tutulur.

Bu bağlamda, çalışmanın analiz kısmında, amaçlarına ulaşmak için katkı sağlayacak bir takım analiz kategorileri oluşturulmuştur. Bu kategoriler şunlardır: Programın dili, programda kullanılan multimedya, programdaki ikna edici stratejiler, programın konusu, programın kaynakları, programın amaçları, programın siyasi görüşü, programın hedef kitlesi, programın coğrafi kapsamı, siyasi konulu programın sunulma şekli ve programdaki politik aktörleridir. Bu çalışma, Karabi Salsabil'in "*Özel Kanallarında Mizah Televizyon Programlarında Cezayir Siyasi Meselelerinin Tartışılması: Beur.Tv Kanalında "Ömer Rasik Programı Örneği"*" başlıklı çalışmasından yararlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmadaki analiz kategorilerin çoğu, Karabi Salsabil'nin çalışmasında yer alan analiz kategorilerine benzemektedir. Ve bu sınıflandırma ile metin içerisinde tekrar eden unsurların yoğunlukları bulunmakta ve anlamsal bağlamları çözüme kavuşturulmaktadır.

2.4.1. Çalışmanın Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplamak için içerik analizi kullanılmıştır. Bu araç, hedeflenmiş bilgiyi toplamada bir araç olarak kabul edilmektedir.

2.4.2. Çözümleme Kategorileri ve Birimleri

Çalışma, konunun etrafında döndüğü ana fikir eksenli olacaktır. Bir ana fikir, paragrafın tamamında olabileceği gibi bir metinde de yer alabilir. Çalışmanın karakteri, amacı ve soruları dikkate alınarak analiz kategorileri oluşturulmaktadır. Bu kategoriler ile siyasi mizah programlar sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler şu şekildedir:

1. Programın dili (PDİ)
2. Programda kullanılan multimedya (PKM)
3. Programdaki ikna edici stratejiler (PİS)
4. Programın konusu (PKO)
5. Programın kaynakları (PKA)
6. Programın amaçları (PAM)
7. Programın siyasi görüşü (PSG)
8. Programın hedef kitlesi (PHK)
9. Programın coğrafi kapsamı (PCK)
10. Siyasi konulu programın sunulma şekli (SKS)
11. Programdaki politik aktörler (PPA)

2.4.3. Çalışmanın Örnekleme

Çalışma amaçlarına ulaşmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmacı bu yöntemde, çalışmanın amacına uyan bir örneklem seçmektedir. Bu örneklem belirli özellikler taşımalıdır (El-Tusi, 2001: 6). Bu çalışma için, Ramazan ayı boyunca çoğu Yemen televizyon kanallarında yayınlanan siyasi mizah programları arasından “Sınıf Başkanı” programı seçilmiştir. Bu program, 2020 yılının Ramazan ayında ilk kez Belqees TV kanalında yayınlanmıştır. Ramazan ayından sonra “Sınıf Başkanı” programın sunucusu Mohammed Al-Ruba programı her Cuma onun Youtube kanalında yayınlamaya başlamıştır. Genel olarak program siyasi olayları komik bir şekilde ifade ettiğinden diğer programlara göre daha fazla izleyici kitlesine ulaşmış ve başarı elde etmiştir. Bu programda bütün siyasi olaylar tartışıldığından ve Yemen siyaset sahnesinde tüm aktörlere seslenildiğinden bu program tarafsız görülmektedir. M. 2020 / H. 1441 yılının Ramazan ayında 24 Nisan -18 Mayıs 2020 tarihleri arasında yayınlanan bu çalışma, toplam 25 programdan oluşmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise 24 Nisan - 8 Mayıs 2020 tarihleri arasında Belqees TV kanalında yayınlanmış 15 programdan oluşmaktadır. Belqees TV kanalı, Yemen dışından yayın yapan özel bir televizyon kanalıdır. Kanal, İstanbul'dan yayın yapmakta ve kanalın Yemen'de birçok muhabiri bulunmaktadır.

2.5. Çalışmanın Bulguları

Yemen'deki siyasi olaylar 15 gün boyunca incelenmiş ve bu şekilde “Sınıf Başkanı” programının özellikleri analiz edilmiştir. Çalışmanın amacına göre belirlenen kategoriler, "Sınıf Başkanı" programında ayrı ayrı ele alınmaktadır. Bu çözümler özet bir şekilde aşağıdaki tablolarda yer almakta ve açıklanmaktadır.

1."Sınıf Başkanı" Programında Kullanılan Diller

Diller	Frekans	%
Fasih Dil	18	11.6
Halk Ağzı	31	20
Fasih Dil ve Halk Ağzının Birlikte Kullanımı	106	68.4
Toplam	155	100

Tablo: 1 "Sınıf Başkanı" Programında Kullanılan Diller

Yukarıdaki (1) tablo, “Sınıf Başkanı” programında kullanılan dil türlerini göstermektedir. İlk sırada %68,4 oranıyla Fasih dili ve Halk ağzının birlikte kullanıldığı dil yer almaktadır. En yüksek oranın bu bölüme ait olmasının nedeni, program sunucusunun bilgileri hem eğitimli hem de eğitimsiz kişilere aktarmak istemesindedir. Bu şekilde bilgiler, belli gruplara değil, toplumun her kesimine ulaşabilecektir. İkinci sırada %20 oranıyla halk ağzı yer almaktadır. Bunun nedeni, sunucunun aktaracağı bilgi ve fikirleri toplumun genelini anlamasını kolaylaştırmak ve sağlamaktır. Üçüncü sırada %11,6 oranıyla Fasih dili bulunmaktadır. Bu dil, özellikle Yemen'deki Suudi Arabistan ve BAE'nin müdahalesi söz konusu olduğunda program sunucusu tarafından kullanılmaktadır.

2. "Sınıf Başkanı" Programında Kullanılan Multimedya Çeşitleri

Multimedya Çeşitleri	Frekans	%
Fotoğraf	475	52.43
Video	431	47.57
Belge	0	0
Toplam	906	100

Tablo: 2 "Sınıf Başkanı" Programında Kullanılan Multimedya Çeşitleri

Tablo 2'den de görüldüğü üzere, “Sınıf Başkanı” programında kullanılan multimedya çeşitleri arasında ilk sırada %52,43 oranıyla fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğraflara yüksek oranda yer

verilmesinin nedeni aktarılan bilginin güvenilirliğini arttırmaktır. %47,57 oranıyla ikinci sırada video yer almaktadır.

Video kullanılmasının amacı, program sunucusunun gösterdiği olaylar hakkında söylediklerini doğrulamak, programın güvenilirliğini ve izlenme oranını arttırmaktır. Aktardığı bilgileri açıklığa kavuşturma amacıyla da program sunucusu video kullanabilmektedir. Multimedya tiplerinden biri olan belge ise, bu programda kullanılmamaktadır.

3. “Sınıf Başkanı” Programında Kullanılan İkna Stratejileri

İkna Stratejileri	Frekans	%
Rasyonel Stratejiler	112	84.2
Duygusal Stratejiler	21	15.8
Toplam	133	100

Tablo: 3 “Sınıf Başkanı” Programında Kullanılan İkna Stratejileri

“Sınıf Başkanı” programında kullanılan ikna stratejileri ve bunların yüzdeler oranları yukarıdaki (3) tabloda gösterilmektedir. Bu tabloya göre programda kullanılan rasyonel stratejiler %84,2 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu strateji yöntemine göre bilginin doğruluğu, akılcılık ve kişinin ifadeleri ile sağlanmaktadır. Bir program sunucusunun, Yemen’de meydana gelen şiddet ve istikrarsızlık hakkında konuşurken birçok siyasal aktörün ifadesini kullanması bu stratejiye örnek olarak verilebilir. Bu sebeple rasyonel stratejiler, televizyon programlarında kullanılan en önemli ikna stratejilerden bir tanesidir. Bu strateji sayesinde kitlelerin programa olan güveni artmaktadır. Bu strateji, daha çok Yemen halkını ilgilendiren konular da Yemen’e Suudi Arabistan ve BAE’nin müdahalesinde ve Ensarullah (Husiler) konularında kullanılmaktadır. Duygusal stratejiler ise %15,8 oranla ikinci sırada yer almaktadır. Bu strateji yöntemi özellikle siyasi olaylar konusunda izleyici kitlesinin dikkatini çekebilmek amacıyla kullanılmaktadır.

Bu program, tür bakımından mizah olduğundan bu stratejinin kullanımı zorunlu hale gelmektedir. Bu stratejinin programda kullanımı, politikacıları şaka gibi komik bir şekilde göstermektedir. Bunların yanında program sunucusu üzgün duygusunu da kullanmaktadır. Yemen’deki yoksulların durumları anlatılırken veya siyasi kriz hakkında konuşulurken program sunucusu üzgün bir tavır takınmaktadır.

4. “Sınıf Başkanı” Programının Başvurduğu Bilgi Kaynakları

Bilgi Kaynakları	Frekans	%
Kitaplar ve Belgeler	0	0
Televizyon Kanalları	399	95
Gazeteler ve Sosyal Medya Siteleri	17	4
Raporlar	4	1
Toplam	420	100

Tablo: 4 “Sınıf Başkanı” Programının Başvurduğu Bilgi Kaynakları

Yukarıdaki (4) tablo “Sınıf Başkanı” programının kullandığı bilgi kaynaklarını göstermektedir. İlk sırada %95 oranı ile televizyon kanalları bulunmaktadır. Bazı konuları destekleyecek şekilde TV kanallarında videolar gösterilmiştir. Gösterilen videoların geneli Yemen siyasi sahnesinde rol alan siyasi aktörlere ait ifadelerdir. %4 oranı ile Gazeteler ve Sosyal medya siteleri ikinci sırada yer almaktadır. Bu kaynakların kullanılma amacı, program içerisinde tartışılan konuları netleştirmektir. %1 oranıyla üçüncü sırada raporlar bulunmaktadır.

5. “Sınıf Başkanı” Programının Amaçları

Amaçlar	Frekans	%
Haber Vermek	35	25.3
Farkındalık Yaratmak	91	66
Rehberlik Etmek	5	3.6
Yorumlamak	7	5.1
Toplam	138	100

Tablo: 5 “Sınıf Başkanı” Programının Amaçları

Tabloda, (5) “Sınıf Başkanı” programının toplumda yaratmak istediği hedefler bulunmaktadır. Birinci sıradaki amacı farkındalık yaratmaktır. Bunun oranı %66’dır. İkinci sırada %25,3 oranı ile haber vermek yer almaktadır. Üçüncü sırada, %5,1 oranı ile yorumlamak bulunmaktadır. Dördüncü sırada %3,6 oranı ile rehberlik etmek yer almaktadır. Tüm bu amaçlar göz önünde bulundurulduğunda bu programın asıl amacının, meydana gelen herhangi bir ülke sorununda veya siyasi olaylarda toplumun farkındalık seviyesini arttırmak olduğu görülmektedir.

6. “Sınıf Başkanı” Programının Konuları

Konular	Frekans	%
Başkan Abdurabbu Mansur el-Hadi'nin Konuşması	5	2.8
Abdul Malik Al-Husi'nin Konuşması	8	4.4
Yemen Medyası	5	2.8
Yemen'in Parçalanması	14	8
Yemen Halkını İlgilendiren Konular	33	18.3
Şiddet ve İstikrarsızlık	26	14.4
11 Şubat Devrimi	2	1
Politikacılar	8	4.4
KoronaVirüs	4	2.2
Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirliklerin Müdahalesi	31	17.2
Ensarullah (Husiler) Politikası	23	12.8
Yemen'deki Siyasi Durum	21	11.7
Toplam	180	100

Tablo: 6 “Sınıf Başkanı” Programının Konuları

Tablo (6), “Sınıf Başkanı” programında yer alan konuları göstermektedir. Tabloya göre ilk sırada %18,3 oranı ile Yemen halkını ilgilendiren konular yer almaktadır. Bu sonuca dayanarak Yemen halkının gerçeklerle yakından ilgilendiğini söyleyebiliriz. Yemen’de meydana gelen savaşlar sonucunda halkın çektiği acılar ve bu savaş nedeniyle halkın yoksullaşması gibi konular da bu programda sunulmaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan'ın müdahalesi %17,2 oranı ile ikinci sırada yerini almaktadır. Buna örnek olarak Yemen'in güneyinin kuzeyden ayrılmasını talep eden BAE destekli Güney Geçiş Konsey konusu verilebilir.

Üçüncü sırada %14,4 oranı ile Şiddet ve İstikrarsızlık bulunmaktadır. Ensarullah (Husiler) politikası konusu ise %12,8 oranı ile dördüncü sırada yer almaktadır. %11,7 oranı ile beşinci sırada Yemen'deki genel siyasi durum bulunmaktadır. Altıncı sırada %8 oranı ile Yemen'in parçalanması bulunmaktadır. Yedinci sırayı %4,4 oranı ile politikacılar konusu ve Abdul Malik Al-Husi'nin konuşması birlikte paylaşmaktadır. Sekizinci sırayı ise Yemen medyası ve

Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur el-Hadi'nin konuşması birlikte paylaşmaktadır. Koronavirüs konusu %2.2 oranı ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. Son olarak onuncu sırada ise %1 oranı ile 11 Şubat Devrimi konusu bulunmaktadır.

7. “Sınıf Başkanı” Programının Siyasi Görüşü

Siyasi görüşler	Frekans	%
Kınamak	76	51.3
Alay Etmek	65	44
Övgüde Bulunmak	7	4.7
Toplam	148	100

Tablo: 7 “Sınıf Başkanı” Programının Siyasi Görüşü

Tablo (7), “Sınıf Başkanı” programının gündemdeki konular hakkındaki görüşlerini göstermektedir. Tabloya göre, ilk sırada %51,3 oranı ile kınamak görüşü bulunmaktadır. Bu program esas olarak mizah türünde olmasına rağmen kimi zaman bazı siyasi taraftarları kınamaktadır. Örneğin, BAE, Yemen’i parçalamak isteyen Güney Geçiş Konseyi’ne destek vermiştir. Bunun sonucunda program, BAE’yi kınamıştır. İkinci sırada %44 oranı ile alay etmek bulunmaktadır. Program, meydana gelen olayları eleştirmekte ve bunları alaya almaktadır. Alay etmek görüşü, Ensarullah (Husiler) politikası sırasında ve Yemen’deki siyasi olayların ele alınmasında ortaya çıkmaktadır. Üçüncü sırada %4,7 oranı ile övgüde bulunmak yer almaktadır. Örneğin program, Yemen’in coğrafi konumunu, Yemen Sokotra adasını ve Bab al-Mandab’ı övmüştür.

8. “Sınıf Başkanı” Programının Hedef Kitlesi

Hedef kitle	Frekans	%
Genel İzleyici Kitlesi	125	97.65
Özel İzleyici Kitlesi	3	2.35
Toplam	128	100

Tablo: 8 “Sınıf Başkanı” Programının Siyasi Görüşü

Tablo (8), “Sınıf Başkanı” programının hedef kitesini göstermektedir. Genel izleyici kitlesi, %97,65 oranı ile birinci sırada yer almaktadır. Orandan anlaşıldığı üzere program, Yemen toplumunun tüm kesimini hedef almıştır. Programda toplumun bütün kesimleri için endişe uyandıracak konular da tartışılmaktadır. Bunun neticesinde program, Youtube mecrasında yüksek görüntüleme oranına sahip olmuş, kısa süre içerisinde 325.000 kişi tarafından izlenmiştir. Özel izleyici kitlesi ise, %2.35 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır.

9.“Sınıf Başkanı” Programının Coğrafi Kapsamı

Coğrafi Kapsamı	Frekans	%
Yerel Olaylar	20	14.3
Ulusal Olaylar	105	75
Uluslararası Olaylar	15	10.7
Toplam	140	100

Tablo: 9 “Sınıf Başkanı” Programının Coğrafi Kapsamı

Tablo (9)'de, “Sınıf Başkanı” programının coğrafi kapsamı gösterilmektedir. Ulusal konular, %75 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Yemen halkının endişe duyduğu konuların ele alınması, bu konulara çözüm bulunması veya nedenlerinin ortaya konması bu olaylara örnek olarak verilebilir.

Yerel olaylar, %14,3 oranı ile ikinci sırada yerini almaktadır. Son olarak, üçüncü sırada ise %10,7 oranı ile uluslararası konular yer almaktadır. Bu olaylara örnek olarak Yemen'deki siyasi olaylarla toplumun nasıl başa çıktığı verilebilir.

10.“Sınıf Başkanı” Programında Yer Alan Sunum Şekilleri

Sunum Şekli	Frekans	%
Komik	44	23.3
Ciddi	94	49.8
Mizah Şarkısı	14	7.4
Diyalog	37	19.5
Toplam	189	100

Tablo: 10 “Sınıf Başkanı” Programında Yer Alan Sunum Şekilleri

Tablo, “Sınıf Başkanı” programının sunum şekillerini göstermektedir. Ciddi sunum şekli %49,8 oranı ile birinci sırada yer alırken, komik sunum şekli %23,3 oranıyla ikinci sırada bulunmaktadır. %19,5 oranıyla Diyalog sunum şekli üçüncü sırada bulunurken, mizah şarkısı sunum şekli ise %7,4 oranıyla dördüncü sırada yer almaktadır.

11.“Sınıf Başkanı” Programındaki Politik Aktörler

Politik Aktörler	Frekans	%
Güney Geçiş Konseyi	25	21.3
Başkan Abdurabbu Mansur el-Hadi	26	22.3
Siyasi Parti Başkanları	14	12
Ensarullah (Husiler)	51	43.6
Siyasi Aktivistler	1	0.85
Toplam	117	100

Tablo:11 “Sınıf Başkanı” Programındaki Politik Aktörler

Tablo (11) 'de, “Sınıf Başkanı” programındaki politik aktörler gösterilmektedir. Tabloya göre ilk sırada %41,6 oranı ile Ensarullah (Husiler) bulunmaktadır. Ensarullah (Husiler) tarafları bu programda birçok konu üzerinde tartışmışlardır. İkinci sırada %22,3 oranı ile Başkan Abdurabbu Mansur el-Hadi bulunurken üçüncü sırada %21,3 oranı ile Güney Geçiş Konseyi yer almaktadır. Dördüncü sırada %12 oranı ile siyasi parti başkanları bulunmaktadır. Son olarak beşinci sırada %0,85 oranı ile siyasi aktivistler yer almaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmada, “Raes Al-Fasel” (Sınıf başkanı) programını inceleyebilmek için tarama yöntemi, veri toplamak için içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmanın örnekleme, 24 Nisan- 8 Mayıs 2020 tarihleri arasında yayınlanmış 15 programdan oluşmuştur. “Sınıf Başkanı” programı ilk kez, 2020/1441 yılının Ramazan ayında İstanbul’dan yayın yapan Belqees TV kanalında yayınlanmış bir siyasi mizah programıdır. Bu analizden elde edilen sonuçlar aşağıda olduğu gibidir:

- “Sınıf Başkanı” programı, fasih dil ve halk ağzının birlikte kullanıldığı dil türüne çok yer verirken, Fasih diline az yer vermiştir.
- “Sınıf Başkanı” programında en fazla kullanılan multimedya çeşidi fotoğraf iken ikinci sırada video bulunmaktadır.
- Program sunucusu izleyici kitlesine anlattığı konu hakkında deliller sunarak bilginin doğruluğunu desteklemeye çalışmaktadır. Bu yöntem, rasyonel strateji olarak bilinmekte ve fazla kullanılmaktadır. Ancak duygusal stratejiye az yer verilmektedir.
- “Sınıf Başkanı” programında, bilgilerin ana kaynağı televizyon kanallarıdır.

- “Sınıf Başkanı” programı daha çok Yemen halkını ilgilendiren konulara odaklanmakta ve bu konu diğer konulara göre en üst sırada yer almaktadır. Sırayı takip eden bir sonraki konu ise Suudi Arabistan ve BAE 'nin müdahalesidir.
- “Sınıf Başkanı” programının esas amacı, vatandaşlarda farkındalık yaratarak bilinç düzeyini yükseltmektir.
- “Sınıf Başkanı” programı, Yemen'deki durumu kınamakta ve kınama görüşü sahip olunan görüşler arasında birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise alay etmek görüşü bulunmaktadır.
- Diğer televizyon programlarında olduğu gibi “Sınıf Başkanı” programı da toplumun tüm kesimlerine hitap etmektedir. Ve bu programın hedef kitlesi genel izleyici kitlesidir. Sonraki sırayı özel izleyici kitlesi izlemektedir.
- “Sınıf Başkanı” programında genel olarak Yemen halkını ilgilendiren ulusal konular tartışılmaktadır. Uluslararası konular ise az bir yüzdeye sahip olup programda çok konu edilmemektedir.
- “Sınıf Başkanı” programı, meydana gelen sorunları ciddi bir şekilde halka aktarmaktadır. Çünkü burada tartışılan konular kurgu değil gerçeğin ta kendisidir.
- Ensarullah (Husiler), programdaki siyasi aktörler bakımından birinci sırada yerini almaktadır. İkinci sırada Başkan Abdurabbu Mansur el-Hadi bulunmaktadır. Bunun nedeni, Yemen'deki çatışmanın Ensarullah (Husiler) ve Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur el-Hadi'nin kuvvetleri arasında geçmesindedir.

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere, Arap Baharı devrimleri sonrasında, genel olarak Arap televizyon kanallarında ve özellikle Yemen televizyon kanallarında siyasi mizah televizyon programlarının sayısı giderek artmıştır. Bu programlarda siyasi olaylar, komik bir üslupla dile getirilmektedir. Bu programlar belli amaçlara sahiplerdir. Bunların içinden en önemlisi vatandaşın farkındalığını arttırarak bilinç düzeyini yükseltmektir. Bunun en açık örneğini Belqees TV kanalında yayınlanan “Sınıf Başkanı” programında görmekteyiz. “Sınıf Başkanı” programı Yemen halkında endişe uyandıracak konulara değinmekte ve vatandaşın bilmediği konuları tartışmaktadır. Çalışmanın sonuçları, programın vatandaşların bilinç düzeyini arttırmayı amaçladığını ve bu Yemen'in bugün tanık olduğu siyasi olayları ele almada önemini ortaya koymuştur. Bununla beraber programın video ve fotoğraf gibi ikna araçlarını kullanması izleyicilerin dikkatini çekmesine büyük katkı sağlamıştır. Genel olarak bu tür programların siyasi olayları mizah şeklinde ele alması izleyiciler tarafından çekici görüldüğünü söyleyebiliriz. Bu nedenle birçok Arap TV kanalında bu tür programlar yayınlanmaktadır. Öte yandan Cezayir,

Katar ve Mısır gibi Arap ülkelerinde siyasi mizah programlarıyla ilgili çalışmalar yapılmış ve bu çalışmaların sonuçları, üzerinde çalıştığımız programın sonucuyla benzerlik göstermiştir.

Sonuç olarak Yemen televizyon kanalları çok sayıda izleyici kitlesine sahip olduğundan burada siyasi mizah programlarının yayınlanması daha iyi olacaktır. Bunun yanında toplumun kanaat önderi konumunda olan program sunucuları, Yemen halkını ilgilendiren konularda daha dikkatli davranmaları ve sunucularının sorumluluk bilincinde olmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Diğer Yayınlar

Al- Sabri, Ahmed (2019), Husi Hareketi'nin İtikadi ve Siyasi Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

Alowaa, Abubakr (2019), Siyasi Aktivizm Aracı Olarak Sosyal Medya: Yemen Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Al-Tamimi, Saad (2014), "Altahawulat Alsiyasat fi Alyemen Watahadiyat Alistiqrar Aldakhli", Majalat Alsiyasat Aldawliah, 25, ss. 340-360.

Altun, Sibel (2011), "İnsanlığın "Uzaktan Görme" Düşü: Televizyon ve Alternatif Medya Arayışları", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2, ss.96-111.

Arabicpost (2015), Ma hia 'Aşhar Paramic Elsakhriat Elsiyasat fi el-Alem?, <https://arabicpost.net/%D9%85%D9%86%D9%88%D8%B9%D8%A7%D8%AA/2015/08/23/%D9%85%D8%A7-%D9%87%D9%8A-%D8%A3%D8%B4%D9%87%D8%B1-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%85%D8%AC-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%AE%D8%B1%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84/> , Erişim Tarihi: 08.10.2020.

Can, Aytekin (1994), "Uydu Yayıncılığı ve Kablolu Televizyon", Marmara İletişim Dergisi, 8, ss.153-168.

El-Fakih, Abdullah (2009), Al-Tatwar El-Siyasi fi El-Cümhüriyet ul Yemeniya 1990-2009, Dralfaqih blogspot, <http://dralfaqih.blogspot.com.tr/2009/03/1990-2009.html>, Erişim Tarihi: 15 .10. 2017.

El-Hefnawi, Hala (2017), "Albaramij Alsaakhirah: Gadal Ghyr Mahsum Hawl Tathiratiha Alsiyasiah", Majalat Eitijahat Alahdath, 21, ss. 50-53.

- El-Kasasbeh, Adel (2015), Takyim El- Elamiiyn Elurdineyn Litaghtiat Kanat El- Cezira Li'ahdath Mısır 2011-2015, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Üniversitesi, Amman.
- El-Maktari, Adnan (2016), El'iintqal Alsiyasiu fi Alyemen 2011 - 2015, (Editör), Yahya El-Mütevekkil. El'iintiqaal Alsiyasiu fi Alyemen Watadaeiatih Al'iuqtisadiat, Al'ijtimaeiat wal'inasaniat 2011- 2015, San'a: Çalışmalar ve İstişarelerin Ekonomik Gözlemevi, s.1-30.
- El-Tusi, Zaid (2001), Muctamu'1 Dirasatu'1 Aynat, Mediriyet Tarbiyetu'l-Betra, http://www.fhf.demo.blue.ps/files/6e1f78_7b250f487dcc46a29e376763511903f8.pdf , Erişim Tarihi: 20.11.2018.
- Haidar, Abdullatif (2019), Albaramij Alsiyasiat Alssakhirat fi Şabakat Aljazeera: Faeciliat Al-hitab Alnaqdii Waliat Aishtighalih, Al-Jazeera Araştırmalar Merkezi, <https://studies.aljazeera.net/ar/mediastudies/2019/08/190801163422068.html>, Erişim Tarihi: 08.06.2020.
- Hansen, Anders (2003), Content Analysis, New York University Press, New York.
- Kumsan, Refaat (2015), Albaramij Elsiyasiat Alsaakhirat İtharat Tatajahal Hasasiat Almujtamae Alearabi, Alarab, <https://alarab.co.uk/%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%85%D8%AC-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9%D8%A7%D9%84%D8%B3%D8%A7%D8%AE%D8%B1%D8%A9%D8%A5%D8%AB%D8%A7%D8%B1%D8%A9%D8%AA%D8%AA%D8%AC%D8%A7%D9%87%D9%84%D8%AD%D8%B%D8%A7%D8%B3%D9%8A%D8%A9%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%AC%D8%A9%85%D8%B9-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A?amp>, Erişim Tarihi: 08.06.2020.
- Leclerc, Roberto (2015), Satirical News and Political Subversiveness: A Critical Approach to the Daily Show and the Colbert Report, Master thesis, The University of Western Ontario., London, Ontario.
- Neuendorf, Kimberly A (2002), The Content Analysis Guidebook, Sage Publications, Thousand Oaks, California.
- Nuredin, Twati (2013), "Marshall McLuhan: Qira'at fi Nazariaatihu Bayn Alamis Valyawm", Majalat Elulum Elansaniatu Waliajtimaeciah,10, ss. 177-190.
- Ruppert, Wolfgang (1996), Bisiklet, Otomobil, Televizyon, Gündelik Eşyaların Kültür Tarihi, Mustafa Tüzer (çev), Kabalcı Yayınevi, İstanbul; Aktaran: Altun, Sibel (2011),

"İnsanlığın "Uzaktan Görme" Düşü: Televizyon ve Alternatif Medya Arayışları",
Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2, ss.96-111.

Salsabil, Karabi (2019), Almuealajat El'ielamiat Lilqadaya Elsiyasiat Eljazayiriah fi Elbar-
amij Eltilfizyuniat Elsaakhirah ala Elqanawat Elkhasah: Dirasah Tahliliat Lieayinat min
Barnamaj " Eumar Rasak " ala Kanat tv.beur, Yüksek Lisans Tezi, Kassidi Merbah
Üniversitesi, Cezayir.

Şinbari, Sofian (2016), Alsiyasat Alsewdyt Tujah Elyemen fi Daw' Tahawulat Elhirak Alsh-
aebii Elyamanii 2011 - 2015, Yüksek Lisans Tezi, El-Ezher Üniversitesi, Gazze.

Waller, Michael (2006), Ridicule as a Weapon, Public Diplomacy White Paper, The Institute
of World Politics, Washington.

Video

- <https://www.youtube.com/watch?v=nXIMNRbdVEM>, Erişim Tarihi: 18 .06. 2021.

- <https://www.youtube.com/watch?v=RpKZegHnETI&t=140s>, Erişim Tarihi: 18 .06. 2021.